

588

O Z N Á M E N I E

Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky

Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky oznamuje, že 5. novembra 1992 bola v Štrasburgu otvorená na podpis členským štátom Rady Európy Európska charta regionálnych alebo menšinových jazykov.

V mene Slovenskej republiky bola charta podpísaná v Štrasburgu 20. februára 2001.

Národná rada Slovenskej republiky vyslovila uznesením č. 1497 z 19. júna 2001 súhlas s Európskou chartou regionálnych alebo menšinových jazykov. Prezident Slovenskej republiky ju ratifikoval 20. júla 2001 a ratifikačná listina bola uložená a zaregistrovaná u depozitára, generálneho tajomníka Rady Európy, 5. septembra 2001.

Charta nadobudla platnosť 1. marca 1998 na základe článku 19 ods. 1 a pre Slovenskú republiku nadobudne platnosť 1. januára 2002 na základe článku 19 ods. 2.

Pri uložení ratifikačnej listiny urobila Slovenská republika vyhlásenie, ktoré znie:

1. Slovenská republika vyhlasuje, že prijatú chartu bude uplatňovať v súlade s Ústavou Slovenskej republiky a príslušnými medzinárodnými dohovormi, ktoré zaručujú rovnosť občanov pred zákonom bez ohľadu na ich pôvod, rasu, náboženstvo alebo národnosť, s cieľom podporovať európske jazykové dedičstvo bez ujmy na používaní štátneho jazyka.

2. Slovenská republika vyhlasuje podľa článku 1 písm. b) charty, že pojem „územie, na ktorom sa používa regionálny alebo menšinový jazyk,“ sa vzťahuje na obce podľa nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 221/1999 Z. z., ktorým sa vydáva zoznam obcí, v ktorých občania Slovenskej republiky patriaci k národnostnej menšine tvoria najmenej 20 % obyvateľstva z 25. augusta 1999, a to vrátane uplatňovania jej článku 10.

3. Podľa článku 3 ods. 1 charty „regionálnymi alebo menšinovými jazykmi“ v Slovenskej republike sú jazyky: bulharský, český, chorvátsky, maďarský, nemecký, poľský, rómsky, rusínsky a ukrajinský; uplatňovanie ustanovení charty podľa jej článku 2 ods. 2, ak ide o

bulharský, český, chorvátsky, nemecký, poľský a rómsky jazyk:

článok 8 ods. 1 písm. a) bod iii, písm. b) bod iii, písm. c) bod iii, písm. d) bod iii, písm. e) bod ii, písm. f) bod ii, písm. g), h), i);

článok 9 ods. 1 písm. a) body ii a iii, písm. b) body ii a iii, písm. c) body ii a iii, písm. d);

článok 10 ods. 1 písm. a) body iii a iv, ods. 2 písm. b), c), d), f), g),

ods. 3 písm. c), ods. 4 písm. a), c), ods. 5;

článok 11 ods. 1 písm. a) bod iii, písm. b) bod ii, písm. c) bod ii, písm. d), písm. e) bod i, písm. f) bod ii, ods. 2 a 3;

článok 12 ods. 1 písm. a), b), c), d), e), f), g), ods. 2 a 3;

článok 13 ods. 1 písm. a), b), c), ods. 2 písm. c);

článok 14 písm. a);

článok 14 písm. b) len pre český, nemecký a poľský jazyk;

rusínsky a ukrajinský jazyk:

článok 8 ods. 1 písm. a) bod ii, písm. b) bod ii, písm. c) bod ii, písm. d) bod ii, písm. e) bod ii, písm. f) bod ii, písm. g), h), i);

článok 9 ods. 1 písm. a) body ii a iii, písm. b) body ii a iii, písm. c) body ii a iii, písm. d), ods. 3;

článok 10 ods. 1 písm. a) body iii a iv, ods. 2 písm. b), c), d), f), g), ods. 3 písm. c), ods. 4 písm. a), c), ods. 5;

článok 11 ods. 1 písm. a) bod iii, písm. b) bod ii, písm. c) bod ii, písm. d), písm. e) bod i, písm. f) bod ii, ods. 2 a 3;

článok 12 ods. 1 písm. a), b), c), d), e), f), g), ods. 2 a 3;

článok 13 ods. 1 písm. a), b), c), ods. 2 písm. c);

článok 14 písm. a);

článok 14 písm. b) len pre ukrajinský jazyk;

maďarský jazyk:

článok 8 ods. 1 písm. a) bod i, písm. b) bod i, písm. c) bod i, písm. d) bod i, písm. e) bod i, písm. f) bod i, písm. g), h), i);

článok 9 ods. 1 písm. a) body ii a iii, písm. b) body ii a iii, písm. c) body ii a iii, písm. d), ods. 2 písm. a), ods. 3;

článok 10 ods. 1 písm. a) bod ii, ods. 2 písm. a), b), c), d), f), g), ods. 3 písm. b), c), ods. 4 písm. a), c), ods. 5;

článok 11 ods. 1 písm. a) bod iii, písm. b) bod ii, písm. c) bod ii, písm. d), písm. e) bod i, písm. f) bod i, ods. 2 a 3;

článok 12 ods. 1 písm. a), b), c), d), e), f), g), ods. 2 a 3;

článok 13 ods. 1 písm. a), b), c), ods. 2 písm. c);
článok 14 písm. a), b).

4. Slovenská republika vyhlasuje, že článok 8 ods. 1 písm. e) bod i sa vzťahuje na prípravu pedagógov, teológov, kultúrnych a osvetových pracovníkov bez ujmy na výučbe v štátnom jazyku s tým, že väčšina predmetov vrátane profilových sa zabezpečuje v menšinovom jazyku pri rešpektovaní právnych noriem Slovenskej republiky v oblasti vysokého školstva.

5. Slovenská republika vyhlasuje, že článok 10 ods. 1 písm. a) bod ii, článok 10 ods. 2 písm. a) a článok 10 ods. 3 písm. b) sa budú interpretovať bez ujmy na používaní štátneho jazyka podľa Ústavy Slovenskej republiky a v súlade s právnym poriadkom Slovenskej republiky.

6. Slovenská republika vyhlasuje, že článok 12 ods. 1 písm. e) a článok 13 ods. 2 písm. c) možno použiť, ak účinky jeho použitia neodporujú iným ustanoveniam právneho poriadku Slovenskej republiky o zákaze diskriminácie občanov Slovenskej republiky v pracovnoprávných vzťahoch na území Slovenskej republiky.

EURÓPSKA CHARTA regionálnych alebo menšinových jazykov

Preambula

Členské štáty Rady Európy, signatári tejto charty,

vzhľadom na to, že cieľom Rady Európy je dosiahnuť väčšej jednoty medzi jej členmi, predovšetkým na účel ochrany a realizácie ideálov a princípov, ktoré sú ich spoločným dedičstvom,

vzhľadom na to, že ochrana historických regionálnych alebo menšinových jazykov Európy, z ktorých niektorým hrozí postupný zánik, prispieva k zachovaniu a rozvoju európskeho kultúrneho bohatstva a tradícií,

vzhľadom na to, že právo používať regionálny alebo menšinový jazyk v súkromnom a vo verejnom živote sa považuje za nescudziteľné právo podľa zásad obsiahnutých v Medzinárodnom pakte o občianskych a politických právach Organizácie Spojených národov a v duchu Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd Rady Európy,

majúc na zreteli prácu vykonanú v rámci KBSE a osobitne Helsinský Záverečný akt z roku 1975, ako aj dokument z Kodanskej schôdzky v roku 1990,

zdôrazňujúc význam interkultúry a viacjazyčnosti a uvedomujúc si, že ochrana a podpora regionálnych alebo menšinových jazykov by nemala byť na úkor oficiálnych jazykov a potreby ich učenia,

uvedomujúc si skutočnosť, že ochrana a podpora regionálnych alebo menšinových jazykov v rôznych krajinách a regiónoch Európy je významným prínosom utvárania Európy založenej na princípoch demokracie a kultúrnej rozmanitosti v rámci zachovania národnej suverenity a územnej integrity,

berúc do úvahy špecifické podmienky a historické tradície v jednotlivých regiónoch európskych štátov,

dohodli sa takto:

ČASŤ I

Všeobecné ustanovenia

Článok 1

Základné pojmy

Na účely tejto charty sa pod pojmom

- a) „regionálne alebo menšinové jazyky“ rozumejú jazyky
  - i) tradične používané na území daného štátu jeho príslušníkmi, ktorí tvoria menej početnú skupinu v porovnaní s ostatnými obyvateľmi štátu, a
  - ii) odlišné od oficiálneho(ych) jazyka(ov) daného štátu, nepatria sem dialekty oficiálneho(ych) jazyka(ov) štátu ani jazyky migrantov,
- b) „územie, na ktorom sa používa regionálny alebo menšinový jazyk,“ rozumie geografická oblasť, v ktorej je tento jazyk výrazovým prostriedkom určitého počtu ľudí, oprávňujúceho prijatie rôznych ochranných a podporných opatrení, o ktorých pojednáva táto charta,
- c) „jazyky bez územia“ rozumejú jazyky používané štátnymi príslušníkmi štátu, ktoré sú odlišné od jazyka alebo jazykov ostatnej časti obyvateľstva štátu, ale ktoré nemožno spájať s konkrétnou geografickou oblasťou napriek ich tradičnému používaniu na území štátu.

Článok 2

Závazky

1. Každá zmluvná strana sa zaväzuje dodržiavať ustanovenia uvedené v časti II vo vzťahu ku všetkým regionálnym alebo menšinovým jazykom, ktorými sa hovorí na jej území a ktoré vyhovujú pojmu podľa článku 1.

2. Vo vzťahu ku každému jazyku, ktorý sa uvedie pri ratifikácii, prijatí alebo schválení podľa článku 3, sa každá zmluvná strana zaväzuje uplatňovať minimálne

35 odsekov alebo písmen vybratých z ustanovení časti III tejto charty, pričom najmenej tri musia byť vybraté z článkov 8 a 12 a po jednom z článkov 9, 10, 11 a 13.

Článok 3

Organizačné opatrenia

1. Každý zmluvný štát uvedie v ratifikačnej listine, listine o prijatí alebo o schválení každý regionálny alebo menšinový jazyk alebo každý oficiálny jazyk menej rozšírený na celom svojom území alebo na časti územia, vo vzťahu ku ktorému sa uplatnia odseky vybraté v súlade s článkom 2 ods. 2.

2. Každá zmluvná strana môže kedykoľvek neskôr oznámiť generálnemu tajomníkovi, že prijíma záväzky vyplývajúce z ustanovení ďalších odsekov charty, ktoré nie sú uvedené v ratifikačnej listine, listine o prijatí alebo o schválení, alebo že uplatní odsek 1 tohto článku na ďalšie regionálne alebo menšinové jazyky, prípadne iné oficiálne jazyky, menej používané na celom jej území alebo na časti jej územia.

3. Záväzky vyplývajúce z predchádzajúceho odseku tvoria neoddeliteľnú súčasť ratifikácie, prijatia alebo schválenia a majú rovnaký účinok odo dňa ich oznámenia.

Článok 4

Existujúce režimy ochrany

1. Žiadne ustanovenie tejto charty nemožno vykladať ako obmedzujúce alebo negujúce práva zaručené Európskym dohovorom o ľudských právach.

2. Ustanovenia tejto charty nemajú vplyv na priaznivejšie ustanovenia týkajúce sa postavenia regionálnych alebo menšinových jazykov alebo upravujúce právny režim príslušníkov menšín, ktoré môžu platiť na území zmluvnej strany alebo ktoré upravujú relevantné dvojstranné alebo mnohostranné dohody.

Článok 5

Existujúce záväzky

Nič v tejto charte sa nesmie vykladať ako oprávňujúce uskutočniť akýkoľvek skutok v rozpore s cieľmi Charty Spojených národov alebo iných záväzkov podľa medzinárodného práva vrátane princípov suverenity a územnej celistvosti štátov.

Článok 6

Informácie

Strany sa zaväzujú poskytnúť informácie príslušným orgánom, organizáciám a osobám o právach a povinnostiach zakotvených v tejto charte.

ČASŤ II

Ciele a zásady vytýčené v zmysle článku 2 ods. 1

Článok 7

Ciele a zásady

1. Vo vzťahu k regionálnym alebo menšinovým jazykom v oblastiach, kde sa tieto používajú, a podľa stavu jednotlivých jazykov, zmluvné strany založia svoju politiku, legislatívu a prax na týchto cieľoch a zásadách:

- uznanie regionálnych alebo menšinových jazykov ako prejavu kultúrneho bohatstva,
- rešpektovanie geografickej oblasti každého regionálneho alebo menšinového jazyka tak, aby existujúce, prípadne pripravované administratívne rozdelenie nekládlo prekážky podpore tohto regionálneho alebo menšinového jazyka,
- potreba rozhodného postupu pri podpore regionálnych alebo menšinových jazykov na účel ich zachovania,
- uľahčenie a/alebo podpora slovného alebo písomného prejavu v regionálnom alebo menšinovom jazyku vo verejnom a v súkromnom živote,
- udržiavanie a rozvoj stykov v oblastiach upravených v tejto charte medzi skupinami používajúcimi regionálny alebo menšinový jazyk a inými skupinami žijúcimi v štáte, ktoré používajú jazyk v identickej alebo blízkej podobe, ako aj nadviazanie kultúrnych vzťahov s inými skupinami v štáte, ktoré používajú odlišné jazyky,
- poskytnutie primeraných foriem a prostriedkov na vyučovanie a štúdium regionálnych alebo menšinových jazykov na všetkých vhodných stupňoch,
- poskytnutie zvýhodnení, ktoré by umožnili osobám neovládajúcim regionálny alebo menšinový jazyk a žijúcim v oblasti, kde sa tento jazyk používa, aby sa im v prípade záujmu umožnilo jeho ovládnutie,
- podpora štúdia a výskumu regionálnych alebo menšinových jazykov na univerzitách alebo ekvivalentných inštitúciách,
- podpora vhodných foriem medzinárodných výmen v oblastiach upravených v tejto charte pre regionálne alebo menšinové jazyky, ak sa používajú v identickej alebo blízkej podobe v dvoch alebo vo viacerých štátoch.

2. Strany sa zaväzujú eliminovať, ak tak ešte neurobili, všetky nepodložené rozdiely, výnimky, obmedzenia alebo výhody pri používaní regionálneho alebo menšinového jazyka, ktorých účelom je odradiť alebo ohroziť jeho udržiavanie alebo rozvoj. Prijatie osobitných opatrení v prospech regionálnych alebo menšinových jazykov, ktoré majú podporiť rovnoprávnosť medzi užívateľmi týchto jazykov a ostatným obyvateľstvom, alebo opatrení, ktoré prihliadajú na ich osobitné podmienky, nemožno považovať za diskriminačné opatrenie voči užívateľom rozšírenejších jazykov.

3. Strany sa zaväzujú podporovať vhodnými prostriedkami vzájomné porozumenie medzi všetkými jazykovými skupinami v krajine, a predovšetkým zahr-

núť rešpektovanie, porozumenie a toleranciu voči regionálnym alebo menšinovým jazykom do výchovy a vzdelávania poskytovaného v krajine, a k uvedenému prístupu viesť aj masovokomunikačné prostriedky.

4. Pri určovaní politiky voči regionálnym alebo menšinovým jazykom zmluvné strany vezmú do úvahy potreby a želania formulované skupinami, ktoré uvedené jazyky používajú. V prípade potreby môžu zakladať poradné orgány, ktoré by pomáhali orgánom vo všetkých otázkach týkajúcich sa regionálnych alebo menšinových jazykov.

5. Strany sa zaväzujú uplatňovať, mutatis mutandis, zásady uvedené v odsekoch 1 až 4 pre jazyky bez územia. Pre tieto jazyky však platí, že druh a rozsah prijatých opatrení na účel realizácie tejto charty treba stanoviť primerane, zohľadňujúc potreby a želania, ako aj tradície a charakteristické črty skupín, ktoré tieto jazyky používajú.

ČASŤ III

Opatrenia na podporu používania regionálnych alebo menšinových jazykov vo verejnom živote v zmysle záväzkov uvedených v článku 2 ods. 2

Článok 8

Vzdelávanie

1. V oblasti vzdelávania sa zmluvné strany zaväzujú na územiach, kde sa také jazyky používajú, podľa situácie každého z týchto jazykov a bez ujmy na výučbe oficiálneho(ych) jazyka(ov) štátu

- a)
  - i umožniť predškolskú výchovu v príslušných regionálnych alebo menšinových jazykoch alebo
  - ii umožniť, aby prevažná časť predškolskej výchovy bola zabezpečená v príslušných regionálnych alebo menšinových jazykoch, alebo
  - iii prijať jedno z vyššie uvedených opatrení podľa bodov i a ii aspoň pre žiakov z rodín, ktoré prejavia záujem, za predpokladu dostatočného počtu žiakov, alebo
  - iv ak verejné orgány nemajú priamu kompetenciu v oblasti predškolskej výchovy, napomáhať a/alebo podporovať realizáciu uvedených opatrení podľa bodov i až iii,
- b)
  - i umožniť vyučovanie na základnom stupni v príslušných regionálnych alebo menšinových jazykoch, alebo
  - ii umožniť, aby prevažná časť vyučovania na základnom stupni bola zabezpečená v príslušných regionálnych alebo menšinových jazykoch, alebo
  - iii zabezpečiť, aby na základnom stupni bolo vyučovanie príslušných regionálnych alebo menšinových jazykov neoddeliteľnou súčasťou študijných osnov, alebo
  - iv prijať jedno z vyššie uvedených opatrení podľa bodov i až iii aspoň pre žiakov z rodín, ktoré prejavia záujem, za predpokladu dostatočného počtu žiakov,
- c)
  - i umožniť vyučovanie na stredných školách v prí-

slušných regionálnych alebo menšinových jazykoch, alebo

- ii umožniť, aby prevažná časť vyučovania na stredných školách bola zabezpečená v regionálnych alebo menšinových jazykoch, alebo
  - iii zabezpečiť, aby na stredných školách bolo vyučovanie príslušných regionálnych alebo menšinových jazykov neoddeliteľnou súčasťou študijných osnov, alebo
  - iv prijať jedno z vyššie uvedených opatrení podľa bodov i až iii aspoň pre žiakov, ktorí alebo, ak je to vhodné, ktorých rodiny prejavia záujem, za predpokladu dostatočného počtu žiakov,
- d)
    - i umožniť vyučovanie na odborných školách v príslušných regionálnych alebo menšinových jazykoch, alebo
    - ii umožniť, aby prevažná časť vyučovania na odborných školách bola zabezpečená v príslušných regionálnych alebo menšinových jazykoch, alebo
    - iii zabezpečiť, aby na odborných školách bolo vyučovanie príslušných regionálnych alebo menšinových jazykov neoddeliteľnou súčasťou študijných osnov, alebo
    - iv prijať jedno z vyššie uvedených opatrení podľa bodov i až iii aspoň pre žiakov, ktorí alebo, ak je to vhodné, ktorých rodiny prejavia záujem, za predpokladu dostatočného počtu žiakov,
  - e)
    - i umožniť vyučovanie na univerzitách a na iných vysokých školách v príslušných regionálnych alebo menšinových jazykoch, alebo
    - ii zabezpečiť prostriedky na štúdium týchto jazykov ako odborných predmetov univerzitného a iného vysokoškolského štúdia, alebo
    - iii ak postavenie štátu voči vysokoškolským zariadeniam neumožňuje prijatie opatrení uvedených pod bodmi i) a ii), podporovať a/alebo umožniť zabezpečenie vyučovania na univerzite alebo na inej vysokej škole v regionálnych alebo menšinových jazykoch, alebo prostriedkov na štúdium týchto jazykov ako odborných predmetov univerzitného alebo iného vysokoškolského štúdia,
  - f)
    - i zabezpečiť poskytnutie priebežného vzdelávania alebo vzdelávacích kurzov pre dospelých prevažne alebo úplne v regionálnych alebo menšinových jazykoch, alebo
    - ii umožniť, aby sa tieto jazyky stali predmetmi vzdelávania dospelých alebo súčasťou priebežného vzdelávania, alebo
    - iii ak verejné orgány nemajú priamu kompetenciu v oblasti vzdelávania dospelých, napomáhať a/alebo podporovať vyučovanie týchto jazykov v rámci vzdelávania dospelých alebo priebežného vzdelávania,
  - g) prijať opatrenia na zabezpečenie vyučovania dejín a kultúry, ktoré ovplyvnili regionálny alebo menšinový jazyk,
  - h) zabezpečiť základné a ďalšie vzdelávanie učiteľov potrebných na realizáciu tých písmen od a) po g), ktoré zmluvná strana prijala,
  - i) vytvoríť jeden alebo viac kontrolných orgánov zod-

povedných za kontrolu prijatých opatrení a za pokrok dosiahnutý pri zavádzaní alebo rozvoji výučby regionálnych alebo menšinových jazykov a vypracovanie pravidelných správ o svojich zisteniach, ktoré sa zverejnia.

2. V oblasti vyučovania, na iných územiach ako tých, kde sa regionálne alebo menšinové jazyky tradične používajú, zmluvné strany sa zaväzujú, ak to počet osôb používajúcich regionálny alebo menšinový jazyk vyžaduje, povoliť, podporiť alebo zabezpečiť vyučovanie v regionálnom alebo menšinovom jazyku alebo vyučovanie tohto jazyka na všetkých vhodných vyučovacích stupňoch.

Článok 9

Súdnictvo

1. Zmluvné strany sa zaväzujú v súdnych obvodoch, v ktorých počet užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov sídliačich na tomto území odôvodňuje prijatie nižšie uvedených opatrení, podľa situácie jednotlivých jazykov a za podmienky, že využitie možností uvedených v tomto odseku nebude sudca pokladať za prekážku riadneho výkonu súdnictva,

a) v trestnom konaní:

- i zabezpečiť, aby súdy na požiadanie jednej strany viedli konanie v regionálnych alebo menšinových jazykoch, a/alebo
- ii zaručiť obžalovanému právo používať jeho regionálny alebo menšinový jazyk, a/alebo
- iii zabezpečiť, aby sa žiadosti a dôkazy, písomné alebo ústne, nepokladali za neprijateľné len z dôvodu, že boli predložené v regionálnom alebo menšinovom jazyku, a/alebo
- iv vyhotovíť na požiadanie dokumenty súvisiace s konaním v príslušnom regionálnom alebo menšinovom jazyku, v prípade potreby využitím tlmočníkov a prostredníctvom prekladov, ktoré by pre dotknutú osobu neznamenali žiadne ďalšie výdavky,

b) v občianskom konaní:

- i zabezpečiť, aby súdy na požiadanie jednej strany viedli konanie v regionálnych alebo menšinových jazykoch, a/alebo
- ii umožniť, kedykoľvek strana vystupuje pred súdom, aby mohla použiť svoj regionálny alebo menšinový jazyk, a to bez vzniku dodatočných nákladov pre túto stranu, a/alebo
- iii umožniť predloženie dokumentov a dôkazov v regionálnych alebo menšinových jazykoch, v prípade potreby využitím tlmočníkov alebo prostredníctvom prekladov,

c) v konaní pred súdmi v správnych veciach:

- i zabezpečiť, aby súdy na požiadanie jednej strany viedli konanie v regionálnych alebo menšinových jazykoch, a/alebo
- ii umožniť, kedykoľvek je strana povinná vystúpiť osobne pred súdom, aby mohla použiť svoj regionálny alebo menšinový jazyk, a to bez vzniku dodatočných nákladov pre túto stranu, a/alebo
- iii umožniť predloženie dokladov a dôkazov v regionálnych alebo menšinových jazykoch, v prípade

potreby využitím tlmočníkov alebo prostredníctvom prekladov,

d) prijať opatrenia, ktoré zabezpečia, že uplatnenie písmena b) bodov i, ii a písmena c) bodov i, ii a každé potrebné využitie tlmočníkov a prekladov nebude mať za následok vznik dodatočných nákladov dotknutých osôb.

2. Zmluvné strany sa zaväzujú:

- a) neodmietnuť platnosť právnych dokumentov vyhotovených v štáte iba preto, že sú vyhotovené v regionálnom alebo menšinovom jazyku, alebo
- b) neodmietnuť medzi stranami platnosť právnych dokumentov vyhotovených v štáte len preto, že sú koncipované v regionálnom alebo menšinovom jazyku, a zabezpečiť, aby sa mohli uplatniť voči zainteresovaným tretím stranám, ktoré nepoužívajú tieto jazyky, za podmienky, že ten, kto dokumenty uplatňuje, oboznámi tretiu stranu s obsahom týchto dokumentov, alebo
- c) neodmietnuť medzi stranami platnosť právnych dokumentov vyhotovených v štáte len preto, že sú koncipované v regionálnom alebo menšinovom jazyku.

3. Zmluvné strany sa zaväzujú sprístupniť v regionálnych alebo menšinových jazykoch najdôležitejšie vnútroštátne právne predpisy a tie, ktoré sa dotýkajú osôb používajúcich tieto jazyky, ak predmetné texty neboli sprístupnené inak.

Článok 10

Správne orgány a verejné služby

1. V správnych celkoch štátu, kde počet užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov sídliačich na tomto území odôvodňuje prijatie nižšie uvedených opatrení, a podľa situácie každého z jazykov sa zmluvné strany zaväzujú, ak je to možné,

- a) i zabezpečiť, aby správne orgány používali regionálne alebo menšinové jazyky, alebo
- ii zabezpečiť, aby úradníci, prichádzajúci do styku s verejnosťou, používali regionálne alebo menšinové jazyky vo vzťahu k osobám, ktoré sa na nich obrátia v týchto jazykoch, alebo
- iii zabezpečiť, aby užívatelia regionálnych alebo menšinových jazykov mohli predložiť ústne alebo písomné žiadosti, ako aj dostať odpoveď v týchto jazykoch, alebo
- iv zabezpečiť, aby užívatelia regionálnych alebo menšinových jazykov mohli predložiť ústne alebo písomné žiadosti v týchto jazykoch, alebo
- v zabezpečiť, aby užívatelia regionálnych alebo menšinových jazykov mohli platne predložiť dokument vyhotovený v týchto jazykoch,
- b) poskytnúť obyvateľom bežne používané úradné texty a formuláre v regionálnych alebo menšinových jazykoch alebo v dvojazyčnej verzii,
- c) umožniť správnym orgánom koncipovať dokumenty v regionálnom alebo menšinovom jazyku.

2. Čo sa týka miestnych a regionálnych orgánov, na území, kde sídli taký počet užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov, ktorý odôvodňuje prijatie

nižšie uvedených opatrení, zmluvné strany sa zaväzujú umožniť a/alebo podporiť

- a) používanie regionálnych alebo menšinových jazykov v sústave miestnych a regionálnych orgánov,
- b) možnosť, aby užívatelia regionálnych alebo menšinových jazykov mohli predložiť ústne alebo písomné žiadosti v týchto jazykoch,
- c) uverejnenie úradných dokumentov regionálnych orgánov takisto v príslušných regionálnych alebo v menšinových jazykoch,
- d) uverejnenie úradných dokumentov miestnych orgánov takisto v regionálnych alebo menšinových jazykoch,
- e) používanie regionálnych alebo menšinových jazykov na rokovaníach regionálnych orgánov, nevylučujúc však tým použitie oficiálneho(ych) jazyka(ov) štátu,
- f) používanie regionálnych alebo menšinových jazykov na rokovaníach miestnych orgánov, nevylučujúc však tým použitie oficiálneho(ych) jazyka(ov) štátu,
- g) používanie alebo prevzatie tradičných a správnych miestnych názvov v regionálnych alebo menšinových jazykoch, a ak je to potrebné, spoločne s pomenovaním v oficiálnom(ych) jazyku(och).

3. S ohľadom na verejné služby poskytované správnymi orgánmi alebo inými osobami konajúcimi v ich mene sa zmluvné strany zaväzujú na územiach, kde sa používajú regionálne alebo menšinové jazyky, v súlade s postavením každého jazyka a ak je to možné:

- a) zabezpečiť, aby sa pri poskytovaní služieb používali regionálne alebo menšinové jazyky, alebo
- b) umožniť užívateľom regionálnych alebo menšinových jazykov predložiť žiadosť a dostať odpoveď v týchto jazykoch, alebo
- c) umožniť užívateľom regionálnych alebo menšinových jazykov predložiť žiadosť v týchto jazykoch.

4. Zmluvné strany sa zaväzujú na účel zabezpečenia ustanovení odsekov 1, 2 a 3, ktoré prijali, prijať jedno alebo viac nasledujúcich opatrení:

- a) poskytovať požadovaný preklad alebo tlmočenie, ak sa požadujú,
- b) získavať a tam, kde je to potrebné, školiť úradníkov a iných zamestnancov verejných služieb,
- c) ak je to možné, vyhovieť žiadostiam zamestnancov verejných služieb ovládajúcich regionálny alebo menšinový jazyk byť vymenovaní na území, kde sa tento jazyk používa.

5. Zmluvné strany sa zaväzujú, na základe požiadavky dotknutých osôb, umožniť im používanie alebo prevzatie priezviska v regionálnych alebo menšinových jazykoch.

Článok 11

Médiá

1. Zmluvné strany sa zaväzujú pre užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov na územiach, kde sa tieto jazyky používajú, a podľa situácie každého z jazykov v rozsahu, v akom sú verejné orgány priamo alebo nepriamo kompetentné, majú právomocí alebo zohrávajú v tejto oblasti nejakú úlohu, rešpektujú pritom zásady nezávislosti a samostatnosti médií,

a) ak rozhlas a televízia plnia úlohu verejnoprávnych médií:

- i zabezpečiť založenie aspoň jednej rozhlasovej stanice a jedného televízneho kanála v regionálnych alebo menšinových jazykoch, alebo
  - ii podporovať a/alebo uľahčiť založenie aspoň jednej rozhlasovej stanice a jedného televízneho kanála v regionálnych alebo menšinových jazykoch, alebo
  - iii prijať vhodné opatrenia, aby prevádzkovatelia ponúkali programy v regionálnych alebo menšinových jazykoch,
- b) i podporovať a/alebo uľahčiť založenie aspoň jednej rozhlasovej stanice v regionálnych alebo menšinových jazykoch, alebo
  - ii podporovať a/alebo uľahčiť pravidelné vysielanie rozhlasových programov v regionálnych alebo menšinových jazykoch,
  - c) i podporovať a/alebo uľahčiť založenie aspoň jedného televízneho kanála v regionálnych alebo menšinových jazykoch, alebo
  - ii podporovať a/alebo uľahčiť pravidelné vysielanie televíznych programov v regionálnych alebo menšinových jazykoch,
  - d) podporovať a/alebo uľahčiť výrobu a šírenie zvukových a audiovizuálnych diel v regionálnych a menšinových jazykoch,
  - e) i podporovať a/alebo uľahčiť založenie a/alebo udržanie aspoň jedného denníka v regionálnych alebo menšinových jazykoch, alebo
  - ii podporovať a/alebo uľahčiť pravidelné uverejňovanie článkov v tlači v regionálnych alebo menšinových jazykoch,
  - f) i uhrádzať mimoriadne náklady tých médií v regionálnych alebo menšinových jazykoch, kdekoľvek všeobecne zákon pripúšťa finančnú podporu médií, alebo
  - ii uplatňovať existujúce opatrenia o finančnej podpore tiež na výrobu audiovizuálnych diel v regionálnych alebo menšinových jazykoch,
  - g) podporovať vzdelávanie novinárov a iných zamestnancov pre médiá používajúce regionálne alebo menšinové jazyky.

2. Zmluvné strany sa zaväzujú zaručiť slobodu priameho príjmu rozhlasových alebo televíznych vysielaní susedných krajín v jazyku, ktorý sa používa v rovnakej alebo blízkej podobe regionálneho alebo menšinového jazyka a nebrániť prenosu rozhlasových a televíznych vysielaní zo susedných krajín v uvedenom jazyku. Ďalej sa zaväzujú zabezpečiť, aby sa nevyskytli žiadne obmedzenia slobody prejavu a voľného obehu informácií v tlači používajúcej jazyk v identickej podobe alebo v podobe blízkej regionálnemu alebo menšinovému jazyku. Výkon uvedenej slobody, pretože obsahuje povinnosti a zodpovednosti, môže podliehať istým formalitám, podmienkam, obmedzeniam alebo sankciám, ktoré stanovuje zákon a sú nevyhnutné v demokratickej spoločnosti v záujme národnej bezpečnosti, územnej celistvosti alebo verejného poriadku na predchádzanie neporiadku a na prevenciu zločinnosti, ochranu zdravia a morálky, ochranu povesti alebo práv iných, zabránenie šírenia

dôverných informácií alebo na udržanie autority a ne-strannosti súdnictva.

3. Zmluvné strany sa zaväzujú zabezpečiť, aby záujmy užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov boli zastúpené alebo aspoň zohľadnené v orgánoch, ktoré možno vytvoriť v súlade so zákonom na účel zaručenia slobody a plurality médií.

Článok 12

Kultúrna činnosť a kultúrne zariadenia

1. Vo vzťahu ku kultúrnym aktivitám a kultúrnym zariadeniam – najmä ku knižniciam, k videotékam, ku kultúrnym centram, k múzeám, archívom, akadémiám, divadlám a ku kinám, ako aj k literárnym dielam a ku kinematografickej produkcii, k ľudovému kultúrnemu prejavu, festivalom, ku kultúrnemu priemyslu vrátane, inter alia, použitia nových technológií – zmluvné strany sa zaväzujú na územiach, kde sa uvedené jazyky používajú, v rozsahu, v akom sú verejné orgány kompetentné, majú právomoci alebo zohrávajú v tejto oblasti nejakú úlohu,

- a) podporovať prejavy a aktivity charakteristické pre regionálne alebo menšinové jazyky, ako aj podporovať rozličné prístupy k dielam vytvoreným v týchto jazykoch,
- b) v rozličnej forme podporovať v iných jazykoch prístup k dielam vytvoreným v regionálnych alebo menšinových jazykoch napomáhaním a rozvojom prekladateľskej aktivity, dabingu, post-synchronizácie a výrobou titulkov,
- c) podporovať v regionálnych alebo menšinových jazykoch prístup k dielam vytvoreným v iných jazykoch napomáhaním a rozvojom prekladateľskej aktivity, dabingu, post-synchronizácie a výrobou titulkov,
- d) zabezpečiť, aby organizácie zodpovedné za vyvíjanie a podporovanie rôznych foriem kultúrnych aktivít brali primeraný ohľad na začlenenie poznatkov a používanie regionálnych alebo menšinových jazykov a kultúr do aktivít, ktoré organizujú alebo ktoré podporujú,
- e) presadzovať opatrenia, aby organizácie zodpovedné za vyvíjanie a podporovanie kultúrnych aktivít mali k dispozícii personál dokonale ovládajúci príslušný regionálny alebo menšinový jazyk, ako aj jazyk(y) ostatných obyvateľov,
- f) podporovať priamu účasť zástupcov užívateľov daného regionálneho alebo menšinového jazyka pri vytváraní kultúrnych zariadení a plánovaní kultúrnych aktivít,
- g) napomáhať a/alebo uľahčiť vytvorenie jedného alebo viacerých orgánov poverených zbierať, archívovať a uvádzať alebo vydávať diela vytvorené v regionálnych alebo menšinových jazykoch,
- h) v prípade potreby vytvoriť a/alebo podporovať a financovať prekladateľské služby a výskum názvoslovia najmä na účel udržiavania a rozvíjania príslušnej administratívnej, obchodnej, ekonomickej, sociálnej, technologickej alebo právnickej terminológie v regionálnom alebo menšinovom jazyku.

2. V oblastiach, kde sa tradične nepoužívajú regionálne alebo menšinové jazyky, zmluvné strany sa za-

väzujú, ak na to oprávňuje počet užívateľov regionálneho alebo menšinového jazyka, umožniť, podporiť a/alebo zabezpečiť vhodné kultúrne aktivity alebo zariadenia podľa predchádzajúceho odseku.

3. Zmluvné strany sa zaväzujú pri uplatňovaní svojej kultúrnej politiky v zahraničí vytvoriť vhodný priestor aj regionálnym alebo menšinovým jazykom a ich kultúrnym prejavom.

Článok 13

Ekonomický a sociálny život

1. Vo vzťahu k ekonomickým a sociálnym aktivitám sa zmluvné strany na celom svojom území zaväzujú:

- a) vylúčiť zo svojho právneho poriadku všetky ustanovenia, ktoré bezdôvodne zakazujú alebo obmedzujú používanie regionálnych alebo menšinových jazykov v dokumentoch týkajúcich sa ekonomického alebo sociálneho života, najmä v pracovných zmluvách a v technických dokumentoch, ako sú návody na používanie výrobkov alebo zariadení,
- b) zakázať uvádzanie klauzúl vylučujúcich alebo obmedzujúcich používanie regionálnych alebo menšinových jazykov v interných predpisoch podnikov a v osobných spisoch aspoň medzi užívateľmi rovnakého jazyka,
- c) postaviť sa proti postupom, ktoré smerujú k odradeniu od používania regionálnych alebo menšinových jazykov v oblasti ekonomických a sociálnych aktivít,
- d) uľahčiť a/alebo podporiť používanie regionálnych alebo menšinových jazykov ďalšími prostriedkami, ako sú uvedené vyššie.

2. Vo vzťahu k ekonomickým a sociálnym aktivitám sa zmluvné strany zaväzujú, ak sú verejné orgány na to kompetentné, na územiach, kde sa používajú regionálne alebo menšinové jazyky, a ak je to možné,

- a) zahrnúť do svojich finančných a bankových predpisov ustanovenia, ktoré umožnia prostredníctvom postupov zlučiteľných s komerčnou praxou používanie regionálnych alebo menšinových jazykov pri vyhotovovaní platobných príkazov (šekov, zmeniek atď.), ako aj iných finančných dokladov, alebo ak je to vhodné, zabezpečiť realizáciu takých ustanovení,
- b) v ekonomických a sociálnych sektoroch patriacich priamo pod ich kontrolu (verejný sektor) uskutočniť opatrenia na podporu používania regionálnych alebo menšinových jazykov,
- c) zabezpečiť, aby zariadenia sociálnej starostlivosti, ako nemocnice, domovy dôchodcov a útulky, poskytovali možnosť prijatia a opatrovania vo vlastnom jazyku tým osobám, ktoré používajú regionálny alebo menšinový jazyk, ak tieto potrebujú opateru zo zdravotných dôvodov, z dôvodu vysokého veku alebo z iných dôvodov,
- d) vhodnými prostriedkami zabezpečiť, aby bezpečnostné predpisy boli vyhotovené v regionálnych alebo menšinových jazykoch,
- e) zabezpečiť, aby informácie týkajúce sa práv spotrebiteľov, ktoré poskytujú zodpovedné verejné orgá-

ny, boli prístupné v regionálnom alebo menšinovom jazyku.

Článok 14

Cezhraničná spolupráca

Zmluvné strany sa zaväzujú:

- a) uplatňovať platné dvojstranné a mnohostranné dohody, ktorými sú viazané aj štáty, v ktorých sa používa rovnaký jazyk v identickej alebo blízkej podobe, alebo ak je to potrebné, snažiť sa o uzavretie takých dohôd, ktoré by mali podporiť kontakty medzi užívateľmi rovnakého jazyka v príslušných štátoch v oblasti kultúry, vzdelávania, informácií, odbornej prípravy a celoživotného vzdelávania,
- b) umožniť a/alebo podporiť cezhraničnú spoluprácu najmä medzi regionálnymi alebo miestnymi orgánmi v prospech regionálnych alebo menšinových jazykov, na územiach ktorých sa používa rovnaký jazyk v identickej alebo blízkej podobe.

ČASŤ IV

Uplatňovanie charty

Článok 15

Pravidelné správy

1. Zmluvné strany budú pravidelne predkladať generálnemu tajomníkovi Rady Európy vo forme, ktorú určí Výbor ministrov, správu o svojej politike v zmysle časti II tejto charty a o opatreniach, ktoré uskutočnili na zabezpečenie ustanovení časti III, ktoré prijali. Prvá správa sa musí predložiť do roka po nadobudnutí platnosti charty pre danú zmluvnú stranu a následne správy v trojročných intervaloch po prvej správe.

2. Zmluvné strany svoje správy zverejnia.

Článok 16

Kontrola správ

1. Správy predložené generálnemu tajomníkovi Rady Európy podľa článku 15 preskúma výbor expertov, vytvorený podľa článku 17.

2. Orgány alebo spoločnosti, legálne založené na území zmluvnej strany, môžu upozorniť výbor expertov na záležitosti, ktoré sa týkajú plnenia záväzkov vyplývajúcich pre túto zmluvnú stranu z časti III tejto charty. Výbor expertov môže po konzultácii s príslušnou zmluvnou stranou zohľadniť tieto informácie pri príprave správy podľa odseku 3 tohto článku. Tieto orgány alebo spoločnosti môžu navyše predložiť stanoviská týkajúce sa politiky zmluvnej strany podľa časti II.

3. Na základe správ podľa odseku 1 a informácií uvedených v odseku 2 pripraví výbor expertov správu pre Výbor ministrov. K správe sa pripoja pripomienky, o ktoré sa požiada zmluvná strana, a Výbor ministrov ju môže zverejniť.

4. Správa vypracovaná podľa odseku 3 by mala obsahovať najmä návrhy výboru expertov pre Výbor mi-

nistrov, ktorý na ich základe vypracuje potrebné odporúčania jednej alebo viacerým zmluvným stranám.

5. Generálny tajomník Rady Európy pripraví každé dva roky podrobnú správu pre Parlamentné zhromaždenie o uplatňovaní charty.

Článok 17

Výbor expertov

1. Výbor expertov sa skladá z odborníkov, za každú zmluvnú stranu jeden, ktorí sú vymenovaní Výborom ministrov zo zoznamu osôb navrhnutých príslušnou zmluvnou stranou, absolútne bezúhonných, ktorí sú uznávanými odborníkmi v otázkach upravených v tejto charte.

2. Členovia výboru sú vymenovaní na obdobie šiestich rokov a môžu byť zvolení znovu. Člen výboru, ktorý nemôže ukončiť svoj mandát, bude nahradený v súlade s procedúrou uvedenou v odseku 1 a nový člen bude vykonávať mandát po zostávajúce obdobie svojho predchodcu.

3. Výbor expertov prijme svoj rokovací poriadok. Jeho administratívne služby zabezpečí generálny tajomník Rady Európy.

ČASŤ V

Záverečné ustanovenia

Článok 18

Táto charta je otvorená na podpis členským štátom Rady Európy. Podlieha ratifikácii, prijatiu alebo schváleniu. Ratifikačné listiny, listiny o prijatí alebo schválení sa uložia u generálneho tajomníka Rady Európy.

Článok 19

1. Táto charta nadobudne platnosť prvý deň mesiaca, ktorý nasleduje po uplynutí troch mesiacov odo dňa, keď päť členských štátov Rady Európy vyjadrilo svoj súhlas byť viazané chartou v súlade s ustanoveniami článku 18.

2. Vo vzťahu k členskému štátu, ktorý prejaví svoj súhlas byť viazaný chartou neskôr, táto nadobudne platnosť prvý deň mesiaca, ktorý nasleduje po uplynutí troch mesiacov odo dňa uloženia ratifikačnej listiny, listiny o prijatí alebo schválení.

Článok 20

1. Po nadobudnutí platnosti tejto charty môže Výbor ministrov Rady Európy vyzvať ktorýkoľvek štát, ktorý nie je členom Rady Európy, aby pristúpil k tejto charte.

2. Vo vzťahu k pristupujúcemu štátu nadobudne charta platnosť prvý deň mesiaca, ktorý nasleduje po uplynutí troch mesiacov odo dňa uloženia listiny o pristupe u generálneho tajomníka Rady Európy.

Článok 21

1. Každý štát môže pri podpise alebo pri uložení ratifikačnej listiny, listiny o prijatí, schválení alebo o prístupe urobiť jednu alebo viac výhrad k článku 7 ods. 2 až 5 tejto charty. Žiadna iná výhrada nie je prípustná.

2. Každý zmluvný štát, ktorý urobil výhradu na základe predchádzajúceho odseku, môže ju celkom alebo sčasti odvolať prostredníctvom oznámenia zaslaného generálnemu tajomníkovi Rady Európy. Odvolanie nadobudne platnosť dňom prijatia oznámenia generálnym tajomníkom.

Článok 22

1. Každá zmluvná strana môže túto chartu kedykoľvek vypovedať prostredníctvom oznámenia zaslaného generálnemu tajomníkovi Rady Európy.

2. Výpoveď nadobudne platnosť prvý deň mesiaca, ktorý nasleduje po uplynutí šiestich mesiacov odo dňa prijatia oznámenia generálnym tajomníkom.

Článok 23

Generálny tajomník Rady Európy oznámi členským štátom Rady a všetkým štátom, ktoré pristúpili k tejto charte,

- a) každý podpis,
- b) uloženie každej ratifikačnej listiny, listiny o prijatí, schválení alebo o prístupe,
- c) každý dátum nadobudnutia platnosti tejto charty v súlade s článkami 19 a 20,
- d) každé oznámenie prijaté podľa článku 3 ods. 2,
- e) každý iný úkon, oznámenie alebo informáciu, ktoré sa týkajú tejto charty.

Na dôkaz toho dolu podpísaní, ktorí na to boli riadne splnomocnení, podpísali túto chartu.

Dané v Štrasburgu 5. novembra 1992 v angličtine a francúzštine, pričom obe znenia majú rovnakú platnosť, v jednom vyhotovení, ktoré sa uloží v archívoch Rady Európy. Generálny tajomník Rady Európy zašle overené kópie členským štátom Rady Európy a každému štátu, ktorý bol vyzvaný, aby pristúpil k tejto charte.

Príloha k č. 588/2001 Z. z.**EUROPEAN CHARTER FOR
Regional or Minority Languages****PREAMBLE**

The member States of the Council of Europe signatory hereto,

Considering that the aim of the Council of Europe is to achieve a greater unity between its members, particularly for the purpose of safeguarding and realising the ideals and principles which are their common heritage;

Considering that the protection of the historical regional or minority languages of Europe, some of which are in danger of eventual extinction, contributes to the maintenance and development of Europe's cultural wealth and traditions;

Considering that the right to use a regional or minority language in private and public life is an inalienable right conforming to the principles embodied in the United Nations International Covenant on Civil and Political Rights, and according to the spirit of the Council of Europe Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms;

Having regard to the work carried out within the CSCE and in particular to the Helsinki Final Act of 1975 and the document of the Copenhagen Meeting of 1990;

Stressing the value of interculturalism and multilingualism and considering that the protection and encouragement of regional or minority languages should not be to the detriment of the official languages and the need to learn them;

Realising that the protection and promotion of regional or minority languages in the different countries and regions of Europe represent an important contribution to the building of a Europe based on the principles of democracy and cultural diversity within the framework of national sovereignty and territorial integrity;

Taking into consideration the specific conditions and historical traditions in the different regions of the European States,

Have agreed as follows:

PART I**General provisions****Article 1****Definitions**

For the purposes of this Charter:

- a. "regional or minority languages" means languages that are:
  - i traditionally used within a given territory of a State by nationals of that State who form a group numerically smaller than the rest of the State's population; and
  - ii different from the official language(s) of that State; it does not include either dialects of the official language(s) of the State or the languages of migrants;
- b. "territory in which the regional or minority language is used" means the geographical area in which the said language is the mode of expression of a number of people justifying the adoption of the various protective and promotional measures provided for in this Charter;
- c. "non-territorial languages" means languages used by nationals of the State which differ from the language or languages used by the rest of the State's population but which, although traditionally used within the territory of the State, cannot be identified with a particular area thereof.

Article 2**Undertakings**

1. Each Party undertakes to apply the provisions of Part II to all the regional or minority languages spoken within its territory and which comply with the definition in Article 1.
2. In respect of each language specified at the time of ratification, acceptance or approval, in accordance with Article 3, each Party undertakes to apply a minimum of thirty-five paragraphs or sub-paragraphs chosen from among the provisions of Part III of the Charter, including at least three chosen from each of the Articles 8 and 12 and one from each of the Articles 9, 10, 11 and 13.

Article 3**Practical arrangements**

1. Each Contracting State shall specify in its instrument of ratification, acceptance or approval,

each regional or minority language, or official language which is less widely used on the whole or part of its territory, to which the paragraphs chosen in accordance with Article 2, paragraph 2, shall apply.

2. Any Party may, at any subsequent time, notify the Secretary General that it accepts the obligations arising out of the provisions of any other paragraph of the Charter not already specified in its instrument of ratification, acceptance or approval, or that it will apply paragraph 1 of the present article to other regional or minority languages, or to other official languages which are less widely used on the whole or part of its territory.

3. The undertakings referred to in the foregoing paragraph shall be deemed to form an integral part of the ratification, acceptance or approval and will have the same effect as from their date of notification.

Article 4

Existing regimes of protection

1. Nothing in this Charter shall be construed as limiting or derogating from any of the rights guaranteed by the European Convention on Human Rights.

2. The provisions of this Charter shall not affect any more favourable provisions concerning the status of regional or minority languages, or the legal regime of persons belonging to minorities which may exist in a Party or are provided for by relevant bilateral or multilateral international agreements.

Article 5

Existing obligations

Nothing in this Charter may be interpreted as implying any right to engage in any activity or perform any action in contravention of the purposes of the Charter of the United Nations or other obligations under international law, including the principle of the sovereignty and territorial integrity of States.

Article 6

Information

The Parties undertake to see to it that the authorities, organisations and persons concerned are informed of the rights and duties established by this Charter.

PART II

Objectives and principles pursued in accordance with Article 2, paragraph 1

Article 7

Objectives and principles

1. In respect of regional or minority languages, within the territories in which such languages are used and according to the situation of each language, the Parties shall base their policies, legislation and practice on the following objectives and principles:

- a. the recognition of the regional or minority languages as an expression of cultural wealth;
- b. the respect of the geographical area of each regional or minority language in order to ensure that existing or new administrative divisions do not constitute an obstacle to the promotion of the regional or minority language in question;
- c. the need for resolute action to promote regional or minority languages in order to safeguard them;
- d. the facilitation and/or encouragement of the use of regional or minority languages, in speech and writing, in public and private life;
- e. the maintenance and development of links, in the fields covered by this Charter, between groups using a regional or minority language and other groups in the State employing a language used in identical or similar form, as well as the establishment of cultural relations with other groups in the State using different languages;
- f. the provision of appropriate forms and means for the teaching and study of regional or minority languages at all appropriate stages;
- g. the provision of facilities enabling non-speakers of a regional or minority language living in the area where it is used to learn it if they so desire;
- h. the promotion of study and research on regional or minority languages at universities or equivalent institutions;
- i. the promotion of appropriate types of transnational exchanges, in the fields covered by this Charter, for regional or minority languages used in identical or similar form in two or more States.

2. The Parties undertake to eliminate, if they have not yet done so, any unjustified distinction, exclusion, restriction or preference relating to the use of a regional or minority language and intended to discourage or endanger the maintenance or development of it. The adoption of special measures in favour of regional or minority languages aimed at promoting equality between the users of these languages and the rest of the population or which take due account of their specific conditions is not considered to be an act of discrimination against the users of more widely-used languages.

3. The Parties undertake to promote, by appropriate measures, mutual understanding between all the linguistic groups of the country and in particular the inclusion of respect, understanding and tolerance in relation to regional or minority languages among the objectives of education and training provided within their countries and encouragement of the mass media to pursue the same objective.

4. In determining their policy with regard to regional or minority languages, the Parties shall take into consideration the needs and wishes expressed by the groups which use such languages. They are encouraged to establish bodies, if necessary, for the purpose of advising the authorities on all matters pertaining to regional or minority languages.

5. The Parties undertake to apply, *mutatis mutandis*, the principles listed in paragraphs 1 to 4

above to non-territorial languages. However, as far as these languages are concerned, the nature and scope of the measures to be taken to give effect to this Charter shall be determined in a flexible manner, bearing in mind the needs and wishes, and respecting the traditions and characteristics, of the groups which use the languages concerned.

PART III

Measures to promote the use of regional or minority languages in public life in accordance with the undertakings entered into under Article 2, paragraph 2

Article 8

Education

1. With regard to education, the Parties undertake, within the territory in which such languages are used, according to the situation of each of these languages, and without prejudice to the teaching of the official language(s) of the State:

- a.
  - i to make available pre-school education in the relevant regional or minority languages; or
  - ii to make available a substantial part of pre-school education in the relevant regional or minority languages; or
  - iii to apply one of the measures provided for under i and ii above at least to those pupils whose families so request and whose number is considered sufficient; or
  - iv if the public authorities have no direct competence in the field of pre-school education, to favour and/or encourage the application of the measures referred to under i to iii above;
- b.
  - i to make available primary education in the relevant regional or minority languages; or
  - ii to make available a substantial part of primary education in the relevant regional or minority languages; or
  - iii to provide, within primary education, for the teaching of the relevant regional or minority languages as an integral part of the curriculum; or
  - iv to apply one of the measures provided for under i to iii above at least to those pupils whose families so request and whose number is considered sufficient;
- c.
  - i to make available secondary education in the relevant regional or minority languages; or
  - ii to make available a substantial part of secondary education in the relevant regional or minority languages; or
  - iii to provide, within secondary education, for the teaching of the relevant regional or minority languages as an integral part of the curriculum; or
  - iv to apply one of the measures provided for under i to iii above at least to those pupils who, or where appropriate whose families, so wish in a number considered sufficient;
- d.
  - i to make available technical and vocational

- education in the relevant regional or minority languages; or
  - ii to make available a substantial part of technical and vocational education in the relevant regional or minority languages; or
  - iii to provide, within technical and vocational education, for the teaching of the relevant regional or minority languages as an integral part of the curriculum; or
  - iv to apply one of the measures provided for under i to iii above at least to those pupils who, or where appropriate whose families, so wish in a number considered sufficient;
- e.
    - i to make available university and other higher education in regional or minority languages; or
    - ii to provide facilities for the study of these languages as university and higher education subjects; or
    - iii if, by reason of the role of the State in relation to higher education institutions, sub-paragraphs i and ii cannot be applied, to encourage and/or allow the provision of university or other forms of higher education in regional or minority languages or of facilities for the study of these languages as university or higher education subjects;
  - f.
    - i to arrange for the provision of adult and continuing education courses which are taught mainly or wholly in the regional or minority languages; or
    - ii to offer such languages as subjects of adult and continuing education; or
    - iii if the public authorities have no direct competence in the field of adult education, to favour and/or encourage the offering of such languages as subjects of adult and continuing education;
  - g. to make arrangements to ensure the teaching of the history and the culture which is reflected by the regional or minority language;
  - h. to provide the basic and further training of the teachers required to implement those of paragraphs a to g accepted by the Party;
  - i. to set up a supervisory body or bodies responsible for monitoring the measures taken and progress achieved in establishing or developing the teaching of regional or minority languages and for drawing up periodic reports of their findings, which will be made public.

2. With regard to education and in respect of territories other than those in which the regional or minority languages are traditionally used, the Parties undertake, if the number of users of a regional or minority language justifies it, to allow, encourage or provide teaching in or of the regional or minority language at all the appropriate stages of education.

Article 9

Judicial authorities

1. The Parties undertake, in respect of those judicial districts in which the number of residents using the

regional or minority languages justifies the measures specified below, according to the situation of each of these languages and on condition that the use of the facilities afforded by the present paragraph is not considered by the judge to hamper the proper administration of justice:

- a. in criminal proceedings:
  - i to provide that the courts, at the request of one of the parties, shall conduct the proceedings in the regional or minority languages; and/or
  - ii to guarantee the accused the right to use his/her regional or minority language; and/or
  - iii to provide that requests and evidence, whether written or oral, shall not be considered inadmissible solely because they are formulated in a regional or minority language; and/or
  - iv to produce, on request, documents connected with legal proceedings in the relevant regional or minority language,if necessary by the use of interpreters and translations involving no extra expense for the persons concerned;
- b. in civil proceedings:
  - i to provide that the courts, at the request of one of the parties, shall conduct the proceedings in the regional or minority languages; and/or
  - ii to allow, whenever a litigant has to appear in person before a court, that he or she may use his or her regional or minority language without thereby incurring additional expense; and/or
  - iii to allow documents and evidence to be produced in the regional or minority languages,if necessary by the use of interpreters and translations;
- c. in proceedings before courts concerning administrative matters:
  - i to provide that the courts, at the request of one of the parties, shall conduct the proceedings in the regional or minority languages; and/or
  - ii to allow, whenever a litigant has to appear in person before a court, that he or she may use his or her regional or minority language without thereby incurring additional expense; and/or
  - iii to allow documents and evidence to be produced in the regional or minority languages,if necessary by the use of interpreters and translations;
- d. to take steps to ensure that the application of sub-paragraphs i and iii of paragraphs b and c above and any necessary use of interpreters and translations does not involve extra expense for the persons concerned.

2. The Parties undertake:

- a. not to deny the validity of legal documents drawn up within the State solely because they are drafted in a regional or minority language; or
- b. not to deny the validity, as between the parties, of legal documents drawn up within the country solely because they are drafted in a regional or minority language, and to provide that they can be invoked against interested third parties who are not users of these languages on condition that the

contents of the document are made known to them by the person(s) who invoke(s) it; or

- c. not to deny the validity, as between the parties, of legal documents drawn up within the country solely because they are drafted in a regional or minority language.

3. The Parties undertake to make available in the regional or minority languages the most important national statutory texts and those relating particularly to users of these languages, unless they are otherwise provided.

Article 10

Administrative authorities and public services

1. Within the administrative districts of the State in which the number of residents who are users of regional or minority languages justifies the measures specified below and according to the situation of each language, the Parties undertake, as far as this is reasonably possible:

- a.
  - i to ensure that the administrative authorities use the regional or minority languages; or
  - ii to ensure that such of their officers as are in contact with the public use the regional or minority languages in their relations with persons applying to them in these languages; or
  - iii to ensure that users of regional or minority languages may submit oral or written applications and receive a reply in these languages; or
  - iv to ensure that users of regional or minority languages may submit oral or written applications in these languages; or
  - v to ensure that users of regional or minority languages may validly submit a document in these languages;
- b. to make available widely used administrative texts and forms for the population in the regional or minority languages or in bilingual versions;
- c. to allow the administrative authorities to draft documents in a regional or minority language.

2. In respect of the local and regional authorities on whose territory the number of residents who are users of regional or minority languages is such as to justify the measures specified below, the Parties undertake to allow and/or encourage:

- a. the use of regional or minority languages within the framework of the regional or local authority;
- b. the possibility for users of regional or minority languages to submit oral or written applications in these languages;
- c. the publication by regional authorities of their official documents also in the relevant regional or minority languages;
- d. the publication by local authorities of their official documents also in the relevant regional or minority languages;
- e. the use by regional authorities of regional or minority languages in debates in their assemblies,

without excluding, however, the use of the official language(s) of the State;

- f. the use by local authorities of regional or minority languages in debates in their assemblies, without excluding, however, the use of the official language(s) of the State;
- g. the use or adoption, if necessary in conjunction with the name in the official language(s), of traditional and correct forms of place-names in regional or minority languages.

3. With regard to public services provided by the administrative authorities or other persons acting on their behalf, the Parties undertake, within the territory in which regional or minority languages are used, in accordance with the situation of each language and as far as this is reasonably possible:

- a. to ensure that the regional or minority languages are used in the provision of the service; or
- b. to allow users of regional or minority languages to submit a request and receive a reply in these languages; or
- c. to allow users of regional or minority languages to submit a request in these languages.

4. With a view to putting into effect those provisions of paragraphs 1, 2 and 3 accepted by them, the Parties undertake to take one or more of the following measures:

- a. translation or interpretation as may be required;
- b. recruitment and, where necessary, training of the officials and other public service employees required;
- c. compliance as far as possible with requests from public service employees having a knowledge of a regional or minority language to be appointed in the territory in which that language is used.

5. The Parties undertake to allow the use or adoption of family names in the regional or minority languages, at the request of those concerned.

Article 11

Media

1. The Parties undertake, for the users of the regional or minority languages within the territories in which those languages are spoken, according to the situation of each language, to the extent that the public authorities, directly or indirectly, are competent, have power or play a role in this field, and respecting the principle of the independence and autonomy of the media:

- a. to the extent that radio and television carry out a public service mission:
  - i to ensure the creation of at least one radio station and one television channel in the regional or minority languages; or
  - ii to encourage and/or facilitate the creation of at least one radio station and one television channel in the regional or minority languages; or
  - iii to make adequate provision so that broadcasters

offer programmes in the regional or minority languages;

- b. i to encourage and/or facilitate the creation of at least one radio station in the regional or minority languages; or
  - ii to encourage and/or facilitate the broadcasting of radio programmes in the regional or minority languages on a regular basis;
- c. i to encourage and/or facilitate the creation of at least one television channel in the regional or minority languages; or
  - ii to encourage and/or facilitate the broadcasting of television programmes in the regional or minority languages on a regular basis;
- d. to encourage and/or facilitate the production and distribution of audio and audiovisual works in the regional or minority languages;
- e. i to encourage and/or facilitate the creation and/or maintenance of at least one newspaper in the regional or minority languages; or
  - ii to encourage and/or facilitate the publication of newspaper articles in the regional or minority languages on a regular basis;
- f. i to cover the additional costs of those media which use regional or minority languages, wherever the law provides for financial assistance in general for the media; or
  - ii to apply existing measures for financial assistance also to audiovisual productions in the regional or minority languages;
- g. to support the training of journalists and other staff for media using regional or minority languages.

2. The Parties undertake to guarantee freedom of direct reception of radio and television broadcasts from neighbouring countries in a language used in identical or similar form to a regional or minority language, and not to oppose the retransmission of radio and television broadcasts from neighbouring countries in such a language. They further undertake to ensure that no restrictions will be placed on the freedom of expression and free circulation of information in the written press in a language used in identical or similar form to a regional or minority language. The exercise of the above-mentioned freedoms, since it carries with it duties and responsibilities, may be subject to such formalities, conditions, restrictions or penalties as are prescribed by law and are necessary in a democratic society, in the interests of national security, territorial integrity or public safety, for the prevention of disorder or crime, for the protection of health or morals, for the protection of the reputation or rights of others, for preventing disclosure of information received in confidence, or for maintaining the authority and impartiality of the judiciary.

3. The Parties undertake to ensure that the interests of the users of regional or minority languages are represented or taken into account within such bodies as may be established in accordance with the law with

responsibility for guaranteeing the freedom and pluralism of the media.

Article 12

Cultural activities and facilities

1. With regard to cultural activities and facilities – especially libraries, video libraries, cultural centres, museums, archives, academies, theatres and cinemas, as well as literary work and film production, vernacular forms of cultural expression, festivals and the culture industries, including inter alia the use of new technologies - the Parties undertake, within the territory in which such languages are used and to the extent that the public authorities are competent, have power or play a role in this field:

- a. to encourage types of expression and initiative specific to regional or minority languages and foster the different means of access to works produced in these languages;
- b. to foster the different means of access in other languages to works produced in regional or minority languages by aiding and developing translation, dubbing, post-synchronisation and subtitling activities;
- c. to foster access in regional or minority languages to works produced in other languages by aiding and developing translation, dubbing, post-synchronisation and subtitling activities;
- d. to ensure that the bodies responsible for organising or supporting cultural activities of various kinds make appropriate allowance for incorporating the knowledge and use of regional or minority languages and cultures in the undertakings which they initiate or for which they provide backing;
- e. to promote measures to ensure that the bodies responsible for organising or supporting cultural activities have at their disposal staff who have a full command of the regional or minority language concerned, as well as of the language(s) of the rest of the population;
- f. to encourage direct participation by representatives of the users of a given regional or minority language in providing facilities and planning cultural activities;
- g. to encourage and/or facilitate the creation of a body or bodies responsible for collecting, keeping a copy of and presenting or publishing works produced in the regional or minority languages;
- h. if necessary, to create and/or promote and finance translation and terminological research services, particularly with a view to maintaining and developing appropriate administrative, commercial, economic, social, technical or legal terminology in each regional or minority language.

2. In respect of territories other than those in which the regional or minority languages are traditionally used, the Parties undertake, if the number of users of a regional or minority language justifies it, to allow, encourage and/or provide appropriate cultural

activities and facilities in accordance with the preceding paragraph.

3. The Parties undertake to make appropriate provision, in pursuing their cultural policy abroad, for regional or minority languages and the cultures they reflect.

Article 13

Economic and social life

1. With regard to economic and social activities, the Parties undertake, within the whole country:

- a. to eliminate from their legislation any provision prohibiting or limiting without justifiable reasons the use of regional or minority languages in documents relating to economic or social life, particularly contracts of employment, and in technical documents such as instructions for the use of products or installations;
- b. to prohibit the insertion in internal regulations of companies and private documents of any clauses excluding or restricting the use of regional or minority languages, at least between users of the same language;
- c. to oppose practices designed to discourage the use of regional or minority languages in connection with economic or social activities;
- d. to facilitate and/or encourage the use of regional or minority languages by means other than those specified in the above sub-paragraphs.

2. With regard to economic and social activities, the Parties undertake, in so far as the public authorities are competent, within the territory in which the regional or minority languages are used, and as far as this is reasonably possible:

- a. to include in their financial and banking regulations provisions which allow, by means of procedures compatible with commercial practice, the use of regional or minority languages in drawing up payment orders (cheques, drafts, etc.) or other financial documents, or, where appropriate, to ensure the implementation of such provisions;
- b. in the economic and social sectors directly under their control (public sector), to organise activities to promote the use of regional or minority languages;
- c. to ensure that social care facilities such as hospitals, retirement homes and hostels offer the possibility of receiving and treating in their own language persons using a regional or minority language who are in need of care on grounds of ill-health, old age or for other reasons;
- d. to ensure by appropriate means that safety instructions are also drawn up in regional or minority languages;
- e. to arrange for information provided by the competent public authorities concerning the rights of consumers to be made available in regional or minority languages.

Article 14
Transfrontier exchanges

The Parties undertake:

- a. to apply existing bilateral and multilateral agreements which bind them with the States in which the same language is used in identical or similar form, or if necessary to seek to conclude such agreements, in such a way as to foster contacts between the users of the same language in the States concerned in the fields of culture, education, information, vocational training and permanent education;
- b. for the benefit of regional or minority languages, to facilitate and/or promote co-operation across borders, in particular between regional or local authorities in whose territory the same language is used in identical or similar form.

PART IV
Application of the Charter

Article 15
Periodical reports

1. The Parties shall present periodically to the Secretary General of the Council of Europe, in a form to be prescribed by the Committee of Ministers, a report on their policy pursued in accordance with Part II of this Charter and on the measures taken in application of those provisions of Part III which they have accepted. The first report shall be presented within the year following the entry into force of the Charter with respect to the Party concerned, the other reports at three-yearly intervals after the first report.

2. The Parties shall make their reports public.

Article 16
Examination of the reports

1. The reports presented to the Secretary General of the Council of Europe under Article 15 shall be examined by a committee of experts constituted in accordance with Article 17.

2. Bodies or associations legally established in a Party may draw the attention of the committee of experts to matters relating to the undertakings entered into by that Party under Part III of this Charter. After consulting the Party concerned, the committee of experts may take account of this information in the preparation of the report specified in paragraph 3 below. These bodies or associations can furthermore submit statements concerning the policy pursued by a Party in accordance with Part II.

3. On the basis of the reports specified in paragraph 1 and the information mentioned in paragraph 2, the committee of experts shall prepare a report for the Committee of Ministers. This report shall be accompanied by the comments which the Parties have been requested to make and may be made public by the Committee of Ministers.

4. The report specified in paragraph 3 shall contain in particular the proposals of the committee of experts to the Committee of Ministers for the preparation of such recommendations of the latter body to one or more of the Parties as may be required.

5. The Secretary General of the Council of Europe shall make a two-yearly detailed report to the Parliamentary Assembly on the application of the Charter.

Article 17
Committee of experts

1. The committee of experts shall be composed of one member per Party, appointed by the Committee of Ministers from a list of individuals of the highest integrity and recognised competence in the matters dealt with in the Charter, who shall be nominated by the Party concerned.

2. Members of the committee shall be appointed for a period of six years and shall be eligible for reappointment. A member who is unable to complete a term of office shall be replaced in accordance with the procedure laid down in paragraph 1, and the replacing member shall complete his predecessor's term of office.

3. The committee of experts shall adopt rules of procedure. Its secretarial services shall be provided by the Secretary General of the Council of Europe.

PART V
Final provisions

Article 18

This Charter shall be open for signature by the member States of the Council of Europe. It is subject to ratification, acceptance or approval. Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Secretary General of the Council of Europe.

Article 19

1. This Charter shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date on which five member States of the Council of Europe have expressed their consent to be bound by the Charter in accordance with the provisions of Article 18.

2. In respect of any member State which subsequently expresses its consent to be bound by it, the Charter shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of the deposit of the instrument of ratification, acceptance or approval.

Article 20

1. After the entry into force of this Charter, the Committee of Ministers of the Council of Europe may

invite any State not a member of the Council of Europe to accede to this Charter.

2. In respect of any acceding State, the Charter shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of deposit of the instrument of accession with the Secretary General of the Council of Europe.

Article 21

1. Any State may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, make one or more reservations to paragraphs 2 to 5 of Article 7 of this Charter. No other reservation may be made.

2. Any Contracting State which has made a reservation under the preceding paragraph may wholly or partly withdraw it by means of a notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe. The withdrawal shall take effect on the date of receipt of such notification by the Secretary General.

Article 22

1. Any Party may at any time denounce this Charter by means of a notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe.

2. Such denunciation shall become effective on the

first day of the month following the expiration of a period of six months after the date of receipt of the notification by the Secretary General.

Article 23

The Secretary General of the Council of Europe shall notify the member States of the Council and any State which has acceded to this Charter of:

- a. any signature;
- b. the deposit of any instrument of ratification, acceptance, approval or accession;
- c. any date of entry into force of this Charter in accordance with Articles 19 and 20;
- d. any notification received in application of the provisions of Article 3, paragraph 2;
- e. any other act, notification or communication relating to this Charter.

In witness whereof the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Charter.

Done at Strasbourg, this 5th day of November 1992, in English and French, both texts being equally authentic, in a single copy which shall be deposited in the archives of the Council of Europe. The Secretary General of the Council of Europe shall transmit certified copies to each member State of the Council of Europe and to any State invited to accede to this Charter.